

V. АНАЛИЗА ЕФЕКТА

1) Који проблем се решава прописом?

Спречавање уношења и ширења штетних организама је од стратешког значаја за Републику. Велики број штетних организама може да угрози, а често и доведе у питање опстанак неке биљне врсте, што може имати катастрофалне последице за пољопривреду и шумарство Републике. Законом се утврђују одређени механизми који су већ одавно прихваћени као међународни стандарди, а то су: стални надзор над штетним организмима као обавеза надлежних органа и служби да без престанка прате било какве промене здравственог стања биља које би могле бити изазване штетним организмима (*surveillance of harmful organisms*), посебни надзор над појединим штетним организмима на целој територији Републике или одговарајућим подручјима што се посебно утврђује на годишњем нивоу (*survey of harmful organism*) и праћење штетних организама (*monitoring*) углавном у мањим подручјима или на местима где се биље производи или прерађује.

Законом се утврђују и инструменти за спречавање уношења и ширења штетних организама кроз доношење одговарајућих докумената као што су Дугорочна стратегија, посебни програми мера и програми сузбијања из разлога да се територија Републике не би штитила стихијски, без одговарајућих процедура и механизма, него плански и транспарентно. У примени Закона то би подразумевало следеће: Стратегијом би се јасно прецизирало шта је и која је улога здравља биља као сегмента фитосанитарног система, на који начин ће се остваривати и за које штетне организме ће се доносити посебни планови (нпр. Како решити проблем шарке шљиве, а да то не буде масовно крчење 1.000.000 стабала). Утврђује се анализа ризика, а то значи да се за територију једне земље прецизно може утврдити да ли ће се, када и где неки штетни организам појавити, а управљање ризицима омогућава да се на могућу појаву штетног организма адекватно и правремено реагује.

Република Србија је у односу на земље ЕУ трећа земља у фитосанитарном смислу и то са собом повлачи, уколико не дође до усаглашавања и имплементације регулативе, до наставка забрана извоза појединих профитабилних биљних врста у ЕУ. Забране увоза за поједине биљне врсте ЕУ поставља оним трећим земљама које не могу да гарантују да су достигле међународне стандарде у спречавању уношења и ширења штетних организама.

Исто тако, забране се укидају када трећа земља докаже примену одговарајућег стандарда и у фитосанитарном смислу слободна трговина почиње пре приступања ЕУ. Србија би могла веома брзо, доношењем овог закона и подзаконских аката који из њега проистичу и имплементацијом истих (за шта су већ створени механизми), да достигне овај „повлашћени“ статус у трговини. Већ неколико година се ради на формирању подручја без штетних организама, добијању здравог садног материјала воћа и семена пољопривредног биља, али с обзиром да не постоји одговарајући усаглашени законски оквир, ЕУ не може да верификује ове напоре.

2) Који циљеви треба да се постигну доношењем акта?

Циљеви који ће се постићи доношењем Закона су усмерени на решавање напред наведених проблема везаних за заштиту здравља биља на територији Републике и уклањање баријера у спољно трговиској размени које су везане за здравље биља.

3) Да ли су разматране друге могућности за решавање проблема?

Пре израде Закона разматране су и друге могућности за решавање наведених проблема у области здравља биља, али само организован и транспарентан систем спречавања уношења и ширења штетних организама и њиховог сузбијања може гарантовати да ће се примарна пољопривредна производња одвијати на оптималан начин, са високим и редовним приносима.

4) Зашто је доношење акта најбоље решење датог проблема?

Доношење Закона је најбоље решење за наведене проблеме из разлога што је на овај начин организован фитосанитарни систем у области здравља биља компатибилан и опште прихваћен систем. Спречавање уношења и ширења штетних организама и њихово сузбијање уређује се исто, како у земљама ЕУ, онима које приступају ЕУ, тако и онима које не приступају ЕУ, али штите своју територију од штетних организама и олакшавају себи спољно трговинску размену достизањем одговарајућих стандарда. ЕУ подржава овакве механизме имплементације пружањем подршке у виду twinning програма, какав је Јачање институционалних капацитета фитосанитарне управе (Institutional capacity building of phytosanitary directorate) који ће се одвијати у сарадњи са Италијом.

5) На кога ће и како утицати решења предложена у акту?

Реализација Закона ће имати директан утицај на следеће учеснике:

А) пољопривредне произвођаче који ће са мање ризика од појаве штетних организама моћи да гаје биље и врше промет са њима, односно омогућава се оптимализација пољопривредне производње;

Б) Увознике, прометнике, складиштаре, извознике којима се омогућава да своју делатност са аспекта здравља биља обављају са мање ризика, а тиме и губитака;

В) пружаоце услуга, јер се саветодавним и другим услугама у области здравља биља могу бавити сви који испуне услове за упис у Регистар пружаоца услуга, а тиме се први пут у овој области јавља и конкуренција и подиже квалитет услуга;

б) Који су трошкови које ће примена акта изазвати грађанима и привреди посебно малим и средњим предузећима?

Реализација овог Закона неће изазвати трошкове грађанима, привреди нити појединачним предузећима, него ће у неким аспектима чак и смањити, нпр. укидање Одобрења за увоз.

7) Да ли позитивни ефекти акта оправдавају трошкове његове примене?

Трошкови спровођења Закона су већ предвиђени у буџету којим располаже управа за заштиту биља и Министарство пољопривреде, водопривреде и шумарства.

Оснивањем Националне референтне фитосанитарне лабораторије формираће се контролна лабораторија која је као таква препознатљива у ЕУ. У међународном промету роба признаје се само резултат оне лабораторије која организује и спроводи јединствене процедуре, смернице и стандарде.

8) Да ли акт стимулише појаву нових привредних субјеката на тржишту и тржишну конкуренцију?

Реализација Закона стимулише појаву нових пружаоца услуга у области здравља биља, пре свега оних који имају саветодавну улогу, чиме се омогућава да адекватне информације о заштити здравља биља буду ближе њиховим директним корисницима, тј. пољопривредним произвођачима. Оснивањем референтне лабораторије се не угрожавају постојеће институције, него се јасно одваја шта је то посао од јавног интереса и под којим условима се обавља и шта је то услуга. Над оним што је њен интерес држава мора имати контролу, над оним што је проблем тржишта држава мора да обезбеди механизме за заштиту крајњег корисника.

9) Да ли су заинтересоване стране имале прилику да изнесу своје ставове о акту?

Јавна расправа о закону почела је 27.1.2006. године постављањем нацрта Закона на сајт Министарства пољопривреде и трајала је осам месеци. Током јавне расправе одржани су састанци на пољопривредним факултетима у Земуну и Новом Саду, Привредној комори, Савету за заштиту биља са великим бројем потенцијалних учесника којом приликом су имали могућност да писмено и усмено изнесу своје ставове.

10) Које ће мере током примене акта бити предузете да би се остварили циљеви доношења акта?

Током примене Закона спроводиће се мере које су прописане, а предвиђена је и едукација правних и физичких лица и предузетника за које је обавезан упис у Регистар. Пажња ће бити посвећена успостављању база података неопходних за спровођење овог закона и даљем стручном усавршавању.